

«Ήταν ένα μικρό
καράβι»
τραγουδούσατε στο
σχολείο κι ύστερα
«εγώ θα σ' αγαπώ
και μη σε νοιάζει»
ακούγατε απ' το
«Ενόπλων», «το
γελεκάκι που
φορείς» το έλεγε ο
πατέρας τις
Κυριακές, ενώ οι
πιτσιρικάδες του
κατηχητικού
επέμεναν στα
«Χριστιανόπουλα».
Ο Λουκιανός έμενε
τότε στην Κυψέλη.
Όλοι οι υπόλοιποι
ήμασαν, ίσως,
απλωμένοι σε άλλες
γειτονιές.
Τώρα, το πώς
συναντηθήκαμε όλοι
στο Λυκαβηττό, αυτό
είναι ένα μυστικό
που μόνο η πατρίδα
μας το ξέρει. Η
πατρίδα μας η
γλυκιά...

« ΑΧ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ ΓΛΥΚΙΑ »

Του ΗΛΙΑ ΜΠΑΡΜΠΙΚΑ

Φωτ. Η ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ, ΛΟΥΚΙΑΝΕ;

Ευαίσθητος νοσταλγός των παιδικών χρόνων, ρομαντικός εκφραστής των ήχων του παρελθόντος ή απλός εραστής του ρετρό, «παππούλης» με άσπρα μαλλιά: Βεβαίως, έχει δώσει αρκετά και πειστικά δείγματα μοντέρνας γραφής (τα «Μικροαστικά» ή το «Είμαι ένας φτωχός και μόνος καουμπούι», για παράδειγμα) αλλά ουδέποτε έπαψε να ρίχνει επίμονες ματιές στο παρελθόν και να ενεργοποιεί αυτές τις ακαθόριστες εσωτερικές διεργασίες που προσδιορίζονται συνήθως με τις λέξεις «ρομαντισμός» και «νοσταλγία». Διεργασίες οι οποίες μπορούν να εξιδανικεύσουν ακόμα και τις πιο άχαρες στιγμές της ζωής μας, όπως οι σχολικές γυμναστικές επιδείξεις ή οι στρατιωτικές ασκήσεις ακριβείας των φαντάρων. Ο Λουκιανός Κηλαηδόνης έχει το χάρισμα να χειρίζεται πολύ καλά αυτές τις ευαίσθητες χορδές, εξουδετερώνοντας έτσι τις όποιες ενστάσεις προκαλέσαν στο παρελθόν. «Γειά σας. Καλωσορίσατε στο Γραμματικό. Το Γραμματικό, στην πλατεία του οποίου βρισκόμαστε, είναι ένα χωριό. Το χωριό της ψυχής μας. Το χωριό των παιδικών μας

χρόνων. Στις δυο ώρες που θα περάσουμε εδώ θα κάνουμε μαζί μια διαδρομή που κρατάει περίπου δεκαπέντε χρόνια. Οδηγός μας θα είναι ο Λουκιανός. Είναι αρχές του καλοκαιριού του 1937, ας πούμε. Θα 'ρθουν το φθινόπωρο, ο χειμώνας, η άνοιξη και μαζί τους οι γιορτές και τα τραγούδια τους. Θα περνάνε τα χρόνια, θα αλλάζουν όλα, αλλά η πατρίδα θα είναι πάντα η πατρίδα μας, η ΓΛΥΚΙΑ ΜΑΣ ΠΑΤΡΙΔΑ! Έτσι άρχισε η συναυλία του Λουκιανού Κηλαηδόνη με τίτλο «Αχ! πατρίδα μου γλυκιά», στο θέατρο του Λυκαβηττού. Για να ακριβολογούμε, δεν ήταν συναυλία αλλά παράσταση με πρόζες, σκηνικά, χορευτές, κομπάρσους και, φυσικά, μουσική, που ξέφυγε από το στενό πλαίσιο της παρουσίασης του ομώνυμου διπλού δίσκου του Λουκιανού, αφού το ρεπερτόριο ήταν διευρυμένο με πολλά τραγούδια που δεν είχαν συμπεριληφθεί στην ηχογράφηση. Γιατί, όμως, έγινε αυτή η βραδιά; Γιατί η μουσική της διαδρομής (που είχε αφετηρία το 1937) έφτασε ως το 1952 κι όχι ως σήμερα; Και τελικά, ποιοι είναι αυτοί που προτιμούν τα παιδικά τραγούδια, τις καντάδες, τα παλιά ελαφρά και τα

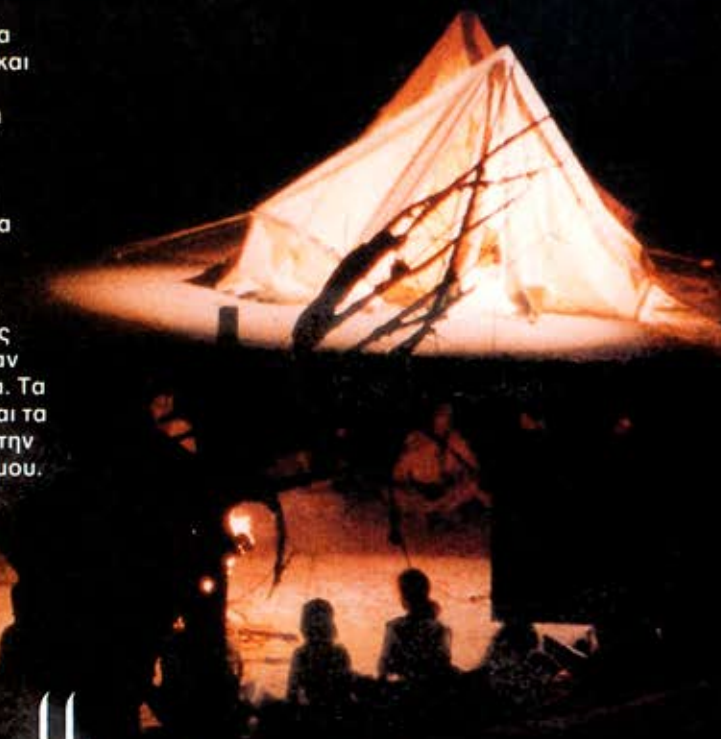
ρεμπέτικα από τα τελευταία σουξέ του Μάικλ Τζάκσον και τον Καρρά: Ο Λουκιανός Κηλαηδόνης προτίθεται να λύσει κάθε απορία...

«Τα τραγούδια του "Αχ, πατρίδα μου γλυκιά" είναι αυτά με τα οποία μεγάλωσα εγώ και η γενιά μου (γεννήθηκε το 1943). Τραγούδια που δεν έπαψα ποτέ να λέω με τους φίλους μου, ακόμα και σήμερα όταν μαζευόμαστε καμιά βραδιά. Τα παιδικά, τα επανησιακά και τα ελαφρά τα κουβαλώ από την πρώτη δεκαετία της ζωής μου.

Τα ρεμπέτικα τ' ανακάλυψα αργότερα. Τα πρωτακούσαμε γύρω στο 1956-57. Ως τότε δεν τα έπαιζαν τα ραδιόφωνα. Όμως, όταν μπήκα στο Πολυτεχνείο, είκοσι χρονών, τότε άρχισα να καταλαβαίνω ποιος είναι ο Τσιτσάνης, ο Μάρκος, ο Παπαϊωάννου... Η ιδέα του "Αχ, πατρίδα μου γλυκιά" ήταν να συγκεντρώσω τις παιδικές μουσικές μνήμες μου. Την εξαίρεση με τα ρεμπέτικα την έκανα επειδή τα εκτιμώ πολύ».

— Πού τα έμαθες αυτά τα τραγούδια;

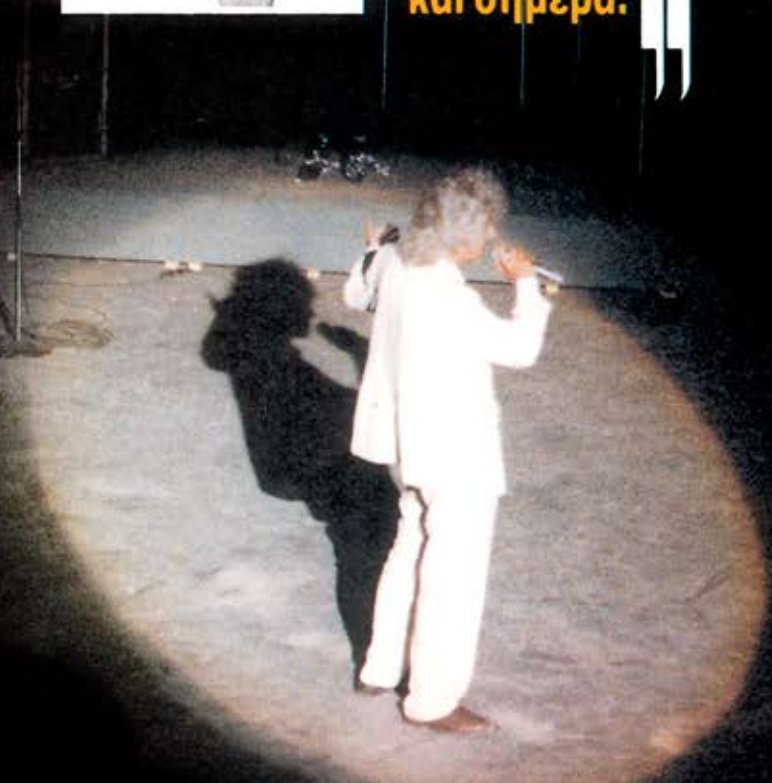
«Στη γειτονιά μου, στην Κυψέλη, τα παιδικά ακόμα πάνε από στόμα σε στόμα, πολλά δεν είχαν τυπωθεί ποτέ σε δίσκο. Αυτή η διαδικασία έχει σταματήσει στις μέρες μας. Δεν υπάρχουν γειτονιές - δεν ξέρω τι γίνεται σε επαρχιακές πόλεις ή στις δυτικές συνοικίες αλλά αμφιβάλλω... Στη γειτονιά μου υπήρχαν αρκετά παιδιά και μεγάλο φάσμα ηλικιών - ο μικρός ήταν επτά και ο μεγάλος δεκατεσσάρων -, αγόρια και κορίτσια. Τα παιχνίδια της ημέρας ήταν κυνηγητό, μπάλα και λοιπά. Τα βράδια, αν δεν πηγαίναμε σινεμά, ήμασταν σε κάποιο πεζοδρόμιο αραχτοί και τραγουδούσαμε αυτά και τα ελαφρά της εποχής. Μερικές φορές είχαμε και φυσαρμόνικα - οι κιθάρες ήρθαν πολύ αργότερα, μιλάμε για τις αρχές της δεκαετίας του '50. Λέγαμε το "Βατζιγτζέλο βατζιγτζό", το "Νάτο, νάτο το δαχτυλίδι", το "Γιούπι γιάγια"... Επίσης, λέγαμε κι αυτά που έπαιζε τότε το ραδιόφωνο. Τότε υπήρχαν μόνο δύο σταθμοί, το "Ενόπλων" και το "Δεύτερο", που ακούγαμε όλα τα ελληνόπουλα. Από εκεί ξεσηκώναμε τραγούδια, όπως το "Μανιάνο", "Εγώ θα σ'

«Αυτά τα τραγούδια είναι τα τραγούδια με τα οποία μεγάλωσε η γενιά μου.

Είναι τα τραγούδια που δεν έπαψα να τα λέω με τους φίλους μου, ακόμα και σήμερα.

αγαπώ και μη σε νοιάζει", "Α γιαγιά Μαρία", αυτά που έβαλα στο "Φίφτις και ξερό ψωμί". Μερικά τα έμαθα στο σχολείο: το "Ήταν ένα καράβι παιδιά", το "Δω στην πάνω γειτονιά", τη "Φλαμουριά". Κάποια άλλα, πάλι, ήταν ακούσματα απ' το σπίτι: "Το γελεκάκι", "Ετίναξε την ανθισμένη αμυγδαλιά", "Απόψε την κιθάρα μου". Στις οικογένειες, τότε, υπήρχαν οι μπαρμπάδες, που στις γιορτές πιάνανε μια κιθάρα και λέγαν τα δικά τους. Πολλά μας αρέσανε. Ειδικά τις καντάδες, που είναι πολυφωνικές, τις τραγουδούσανε πολύ ωραία. Οι Έλληνες τραγουδούν καλά! Τα "Χριστιανόπουλα" τέλος, είναι τραγούδια του κατηχητικού. Είχα πάει πέντ' έξι φορές και, θυμάμαι, είχα ένα μικρό μπλοκάκι κι έγγραφα». Στη συναυλία, όπως και στο δίσκο, υπάρχει κι ένας εκκλησιαστικός ύμνος, το "Αι γενεαί πάσαι»...

«Πού κολλάει, ε; Κολλάει στο ότι κι αυτό το πρωτάκουσα και το αγάπησα στην παιδική ηλικία, στους επιτάφιους της Κυψέλης, από τον κόσμο το χύμα, στο περπατητό».

— Θυμόσουν τους στίχους όλων αυτών των τραγουδιών, από τότε;

«Έκανα έρευνα. Ασχολούμαι μ' αυτό το υλικό δυο τρία χρόνια τώρα. Υπάρχουν πάρα πολλές παραλλαγές. Στο Λυκαβηττό κόντεψα να σκοτώσω έναν! "Εκεί που λες κάνε μια καντηλιά, κάνε μια καντηλιά, δεν το λες σωστά. Κάνε μια ψαλιδιά είναι το σωστό, γιατί ψαλιδιά είναι ο κόμπος των προσκόπων". Του λέω: Ρε γαμώτο, εμείς τότε στη γειτονιά το λέγαμε λάθος. Λάθος λοιπόν θα το πω! Ξέρω ότι το σωστό είναι έτσι, αλλά εγώ υπερασπίζομαι το λάθος της γειτονιάς μου».

— Στον «Μπουφετζή» έχεις παραλείψει όλους τους χασικλίδικους στίχους και έχεις χρησιμοποιήσει άλλους, ηπιότερους. Εδώ τι συνέβη; «Αυτούς τους στίχους τους βρήκα σε μια βερσιόν του 1937-38, που τραγουδάνε ο Μάρκος, ο Στράτος και ο Παπαϊωάννου. Είχα την αίσθηση ότι το "Αχ, πατρίδα μου γλυκιά", ο δίσκος, μπαίνει σ' ένα σπίτι κι ακούγεται απ' όλη την οικογένεια. Δεν έβαλα, λοιπόν, το στίχο "Ανοιξε τα παράθυρα να φύγουν τα ντουμάνια, για να φουμάρουμε και μεις που είμαστε

Η παράσταση του Λουκαβηττού είχε δομή θεατρική με τα τραγούδια σε ρόλο «γέφυρας» εποχών και χώρων. Εδώ, η ορχήστρα παίζει σκοπούς παιδικούς και οι πιτσιρικάδες της δεκαετίας του '50 χορεύουν πιασμένοι χέρι χέρι. Ο Λουκιανός Κηλαηδόνης ξέρει τι είναι η πατρίδα μας: «Μια σειρά από ευτυχισμένες στιγμές που ζήσαμε σ' αυτό τον τόπο και άλλες που τις έζησαν κάποιοι πριν από μας και που εμείς τις φανταζόμαστε».

“Τιτάνια” της Λάρισας, απ’ όπου περνάει ο τυφλός ακορντεονίστας με το μικρό που τον συνοδεύει και παίζει τα “Κύματα του Δουνάβως” πίσω, στην αλάνα του θεάτρου, έχουμε στήσει ένα αντίσκηνο και έχουμε ανάψει μια φωτιά για τους προσκόπους· σε άλλο σημείο έχουμε το εξοχικό κέντρο “Η Οάσις”... Και κατά τη διάρκεια της παράστασης βγαίνουν πιτσιρικάκια που απαγγέλλουν ποιήματα, χορεύουν και τραγουδάνε, λυκόπουλα, αντάρτες στα βράχια με τη Μαρία Δημητριάδη, που τραγουδάει με χωνί το “Λαέ σκλαβωμένε, λαέ βασανισμένε”, ένας αμερικανός ναύτης με μια Σεβρολέτ, ο στρατός του Ρήγα μ’ ένα σκύλο, ένας λαχειοπώλης, μέχρι και η Σοφία Βέμπο – μια ηθοποιός, δηλαδή, που την υποδύεται και κάνει ότι τραγουδάει μπροστά στο μικρόφωνο, ενώ ακούμε από dat τη φωνή της Βέμπο να λέει “Το πρωί με ξυπνάς με φιλιό”. Ο κόσμος δεν πίστευε

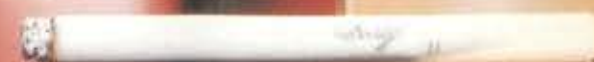
στα μάτια του μ’ όλα αυτά που γινόντουσαν». — Βγάζεις ένα δίσκο και στήνεις μια παράσταση που αναφέρεται στη δεκαπενταετία 1937–52. Δεν ανησυχείς μήπως χάσεις τη νεολαία, που είναι το δυναμικότερο αγοραστικό κοινό και που, φυσικά, δεν ενδιαφέρεται καθόλου για τα τραγούδια που άκουγαν οι γονείς και οι παππούδες τους; «Δεν φοβάμαι γι’ αυτά τα πράγματα. Αγαπώ τόσο πολύ αυτά τα τραγούδια, που δεν φοβάμαι τίποτα. Θα ξανακάνω ένα δίσκο σαν το “Μαραγκό” ή σαν τον “Καουμπόι” και θα ξαναβρώ το στίγμα μου. Αυτή τη στιγμή κάνω αυτή τη δουλειά, είμαι σ’ αυτό το κλίμα και την υπερασπίζομαι. Την πατρίδα μας τη γλυκιά...». — Τελικά Λουκιανέ, τι είναι η πατρίδα μας; «Μια σειρά από ευτυχισμένες στιγμές που ζήσαμε σ’ αυτό τον τόπο και κάποιες άλλες που έζησαν κάποιοι πριν από μας και τις φανταζόμαστε...»

χαρμάνια”, για παράδειγμα, διότι η πρόθεσή μου δεν ήταν να βάλω τα παιδιά να ρωτάνε: “Τι είναι τα χαρμάνια μπαμπά;”. Είπα άστα αυτά, να τα λέμε μόνο τα βράδια, με τους φίλους». — Γιατί η μουσική διαδρομή διανύει μόνο δεκαπέντε χρόνια και τι σ’ έκανε να διαλέξεις τα συγκεκριμένα τραγούδια; «Το υλικό είναι διαλεγμένο με τα μάτια ενός παιδιού, του πιτσιρικά Λουκιανού. Μετά τα δεκαπέντε χρόνια έχει φύγει πια η γοητεία του παιδικού. Τα δημοτικά, ας πούμε, τα αγαπώ πολύ αλλά τα γνώρισα πολύ αργότερα, όπως και τα νησιώτικα. Δεν τα έβαλα. Έβαλα όμως τα δημοτικοφανή που τραγουδάμε την 25η Μαρτίου. Η επιλογή έγινε με καθαρά συναισθηματικά κριτήρια. Υπήρχαν τραγούδια πιο αβανταδόρικά για τα οποία μάλωσα με την Άννα και τους φίλους μου, που επέμεναν να τα βάλω. Παραδείγματος χάριν, η Άννα ήθελε οπωσδήποτε το “Μάτια σαν και τα δικά σου”; ή το “Γιασεμί στο στήθος σου”. Έκανα τις επιλογές μου κι έβαλα αυτά που εκτιμούσα περισσότερο».

— Τα τραγούδια καλύπτουν μεγάλο φάσμα διαφορετικών μουσικών ειδών· οι ενορχηστρώσεις, όμως, έχουν πολλά κοινά σημεία... «Να σου πω το συλλογισμό μου. Τα τραγούδια αυτά τα λέει μια παρέα. Εχω, λοιπόν, μερικά όργανα που είναι ο πυρήνας μου και σε κάθε είδος προσθέτω ένα όργανο χαρακτηριστικό. Με άξονα την κιθάρα, το ακορντεόν και το πιάνο, βάζω ενίοτε φουσαρμόνικα στα παιδικά, μαντολίνο στα επανησιακά, λίγο σαξόφωνο, όπου χρειάζεται, στα ελαφρά και ένα μπουζούκι στα ρεμπέτικα. Μ’ αυτή την παρέα βγαίνει όλο το ρεπερτόριο». — Στο Λουκαβηττό, παρά ταύτα, δεν ήταν απλώς μια παρέα που έπαιζε τα τραγούδια της γειτονιάς. Θα έλεγα ότι ήταν ένας θίασος που ανέβαζε ένα υπερθέαμα... «Στην παράσταση έφτιαξα ένα στόρι, όπου τα τραγούδια συνδέονται με διάφορες γιορτές και επετείους. Η δομή ήταν θεατρική. Υπάρχει ένα μόνιμο πατάρι για την ορχήστρα, στο βάθος ένα κλειστό θερινό σινεμά, η

MOST
EXCLUSIVE
CIGARETTES
Davidoff

ΚΛΑΣΙΚΟ Η ΕΛΑΦΡΥ, ΕΝΑ ΕΙΝΑΙ
ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΒΛΑΠΤΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ